

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

02.09.2021. Nr. 1.7-2/1168

Uz VSS 22.07.2021. Prot. Nr. 27, 18.§

Kultūras ministrijai

Par līdzdalības pārvērtēšanu VSIA “Jaunais Rīgas teātris”, VSIA “Dailes teātris”, VSIA “Latvijas Nacionālais teātris”, VSIA “Daugavpils teātris”, VSIA “Valmieras drāmas teātris”, VSIA “Latvijas Leļļu teātris” un VSIA “Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir izskatījusi Kultūras ministrijas (turpmāk – Ministrija) informatīvo ziņojumu par līdzdalību saglabāšanu tās kapitālsabiedrībās (VSS-680).¹ Citstarp līdzdalības izvērtējums (turpmāk – Izvērtējums) veikts par septiņām ar kultūras nozari saistītām kapitālsabiedrībām, kurās Ministrijai pieder 100 % kapitāla daļu: valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Jaunais Rīgas teātris” (turpmāk – JRT), valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Dailes teātris” (turpmāk – DT), valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālais teātris” (turpmāk – LNT), valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Daugavpils teātris” (turpmāk – Daugavpils teātris), valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Valmieras drāmas teātris” (turpmāk – VDT), valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Leļļu teātris” (turpmāk – LLT) un valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris” (turpmāk – MČRKT), (turpmāk visas kopā – Kapitālsabiedrības).

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Likuma 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka publiska persona drīkst iegūt un saglabāt līdzdalību kapitālsabiedrībā atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. pantam. VPIL 88. panta pirmajā daļā noteikti priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta

¹ Informatīvais ziņojums “Par valsts līdzdalības saglabāšanu valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Liepājas simfoniskais orķestris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “KREMERATA BALTICA”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Valsts Akadēmiskais koris “Latvija””, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Koncerti”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālā opera un balets”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Jaunais Rīgas teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Dailes teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālais teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Daugavpils teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Valmieras drāmas teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Latvijas Leļļu teātris”, valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris” un valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību “Rīgas cirks”” (VSS-680). Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40505519>
DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ministrija ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, vērtējot Kapitālsabiedrības. Izvērtējumā norādīts, ka Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam kultūra izvirzīta kā viena no prioritātēm, kā sasniedzamos mērķus nosakot ikvienam pieejamu dinamisku kultūras pakalpojumu klāstu un kultūras pienesumu Latvijas ekonomiskajai un sociālajai izaugsmei, veidojot radošu un ilgtspējīgu Latvijas sabiedrību.

Izvērtējumā norādīts, ka kultūras resursam ir jābūt pieejamam ikvienam sabiedrības loceklim, kas sasaucas gan ar Satversmes 91. pantā noteikto, ka ikvienam cilvēkam Latvijā ir vienlīdzīgas tiesības, gan ar Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam noteikto stratēģisko mērķi – vienlīdzīgas iespējas visiem. Līdz ar to par kultūrpolitikas 2021.–2027. gadam mērķi ir izvirzīta ilgtspējīga un sabiedrībai pieejama kultūra valsts attīstībai. Šī mērķa būtiskākais aspekts ir kultūras pieejamība, ar to saprotot, ka ikvienam Latvijas iedzīvotājam ir jānodrošina vienlīdzīgas iespējas izmantot kultūras pakalpojumus un līdzdarboties kultūras procesos, neatkarīgi no cilvēka dzīvesvietas, vecuma, dzimuma, tautības, izglītības vai ienākumu līmeņa.

Attiecībā uz teātra nozari kopumā Ministrija Izvērtējumā norāda, ka teātra māksla pamatos ir nekomerciāla. Tas nozīmē, ka tā nevar izdzīvot brīvā tirgus apstākļos. Ja teātriem Latvijā būtu jāatpeln visi izrāžu sagatavošanā ieguldītie līdzekļi, augstās biļešu cenas padarītu šos kultūras produktus Latvijas sabiedrībai nepieejamus. Teātra izrādes apmeklēt varētu atļauties vien neliela daļa elitāras publikas. Ministrijas ieskatā tas neizbēgami sašaurinātu kultūras piedāvājuma klāstu un pašos pamatos apdraudētu ne tikai Latvijas kultūras pārmantojamību, jaunradi un atjaunotni, daudzveidību, nacionālas identitātes nostiprināšanos, bet arī bērnu un jauniešu pilnvērtīgas personības veidošanos.

Izvērtējumā Ministrija secina, ka vietējais teātru pakalpojumu tirgus ir ļoti piesātināts, jo tajā darbojas gan vairākas valsts kapitālsabiedrības (tajā skaitā JRT, DT un LNT), gan nevalstiskie teātri. Attiecībā uz nevalstiskajiem teātriem Ministrija norāda, ka to darbība mēdz būt neregulāra, jo ir atkarīga no privāto kompāniju spējas piesaistīt izrādei nepieciešamo finansējumu un cilvēkresursus. Attiecīgi Ministrija Izvērtējumā secina, ka tirgus piesātinājums paaugstina konkurenci un labvēlīgi ietekmē produktu attīstību, veicinot to kvalitātes celšanos.

Attiecībā uz to teātru darbību, kuri darbojas konkrētos reģionos (Daugavpils teātris un VDT), Izvērtējumā norādīts, ka tie ir vienīgie, kas nodrošina teātra pakalpojumu pieejamību konkrētajā reģionā. Savukārt LLT un MČRKT ir vienīgie valsts finansētie profesionālie teātri Latvijā, kuri darbojas noteiktās unikālās teātra nozarēs (proti, LLT darbojas leļļu teātra mākslas jomā, savukārt MČRKT iestudē izrādes tikai krievu valodā, strādājot uz ļoti specifisku mazākumtautību auditoriju).

Ministrijas ieskatā nevalstiskās teātra kompānijas šobrīd nespētu nodrošināt nepieciešamo teātra piedāvājuma daudzveidību un regularitāti. Iepērkot šo pakalpojumu no privātajiem tirgus dalībniekiem, varētu mazināties teātra loma Latvijas starptautiskā tēla veidošanā un netiktu atklāts viss Latvijas kultūras potenciāls.

Ministrija Izvērtējumā uzsver, ka ņemot vērā šajā informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju valsts līdzdalības saglabāšana Kapitālsabiedrībās ir atbilstoša VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam – publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek novērsta tirgus nepilnība un tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Jaunais Rīgas teātris”

No KP iesniegtā JRT Izvērtējuma konstatējams, ka JRT pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem JRT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts

pārvaldes uzdevumi ir deleģēti JRT saskaņā ar 2021. gada 5. janvārī starp Ministriju un JRT noslēgto līdzdarbības līgumu Nr. 2.5-8-11 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. JRT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz jaunu vērtību radīšanu teātra mākslas jomā, iestudējot dažādu žanru izrādes un apgūstot starptautisko pieredzi.

Ministrijas ieskatā JRT ir ļoti nozīmīga loma Latvijas tēla popularizēšanā, par ko liecina teātra augstais novērtējums starptautiskajā apritē. Latvijas teātru kontekstā JRT izceļas ar ļoti spēcīgu māksliniecisko vadību Alvja Hermaņa personā un spilgtu aktieru ansambli.

JRT attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos. JRT darbība uzskatāmi apliecina, ka spēcīgas radošās komandas izveide iespējama ilglaicīgas sadarbības rezultātā. Tādēļ sekmīga nozares attīstība iespējama tikai, nodrošinot stabilu māksliniecisko kolektīvu izveidi un pastāvēšanu, kam nepieciešamas ilgtermiņa investīcijas.

Līdz ar valsts finansējuma pārtraukšanu pastāv risks zaudēt mākslinieciski spilgtāko un vienotāko aktieru ansambli Latvijā. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība JRT ir saglabājama.

Atbalstu JRT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība “Latvijas Teātra darbinieku savienība”, kā arī teātra māksliniecisko darbību ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Dailes teātris”

No KP iesniegtā DT Izvērtējuma konstatējams, ka DT pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem DT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti DT saskaņā ar 2021. gada 5. janvārī starp Ministriju un DT noslēgto līdzdarbības līgumu Nr. 2.5-8-12 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. DT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz nacionālā un pasaules kultūras mantojuma saglabāšanu un jaunu vērtību radīšanu teātra mākslas jomā, iestudējot dažādu žanru un formu darbus.

Ministrija Izvērtējumā norāda, ka resursu koncentrācijas un kapacitātes ziņā DT ir uzskatāms par lielāko profesionālo repertuārteātri Latvijā.

Ministrijas ieskatā nevalstiskās teātra kompānijas šobrīd nespētu nodrošināt nepieciešamo teātra piedāvājuma daudzveidību un regularitāti. Nevienam no tirgus dalībniekiem nav līdzvērtīgu resursu un kapacitātes, lai apkalpotu tik lielu skatītāju skaitu, kā rezultātā mazinātos auditorijas pieejamības iespējas teātra mākslai.

DT attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos. DT jaunā mākslinieciskā vadība aktīvi strādā pie saliedētas radošās komandas izveides, kas turpinātu 100 gadus ilgo DT vēsturi. Sekmīga teātra un visas nozares attīstība iespējama tikai, nodrošinot stabilu māksliniecisko kolektīvu izveidi un pastāvēšanu, kam nepieciešamas ilgtermiņa investīcijas.

Nododot pakalpojumu sniegšanu privātiem tirgus dalībniekiem, pastāv risks būtiski samazināt auditorijas iespējas saņemt kvalitatīvu, daudzveidīgu teātra piedāvājumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība DT ir saglabājama.

Atbalstu DT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība “Latvijas Teātra darbinieku savienība”.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālais teātris”

No KP iesniegtā LNT Izvērtējuma konstatējams, ka LNT pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem LNT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti DT saskaņā ar 2021. gada 4. janvārī starp Ministriju un LNT noslēgto līdzdarbības līgumu Nr. 2.5-8-9 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. LNT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz

latviešu oriģināldramaturģijas attīstību un jaunu nacionālo vērtību radīšanu teātra mākslas jomā, izmantojot nacionālo un pasaules kultūras mantojumu.

Izvērtējumā uzsvērts, ka kopējā pakalpojumu tirgū LNT izceļas ar fokusu uz latviešu oriģināldramaturģijas attīstību un jaunu nacionālo vērtību radīšanu. Ministrijas ieskatā LNT ir ļoti nozīmīga loma latviešu valodas un latviskās kultūrtelpas stiprināšanā, kas ir pamats nacionālās un valstiskās piederības veidošanā.

Ministrijas ieskatā nevalstiskās teātra kompānijas šobrīd nespētu nodrošināt nepieciešamo teātra piedāvājuma daudzveidību un regularitāti. Nevienam no tirgus dalībniekiem nav līdzvērtīgu resursu un kapacitātes, lai nacionālās vērtības teātra mākslā radītu ar tādu vērienu.

LNT attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos. LNT vairāk nekā 100 gadu nepārtrauktā darbība uzskatāmi apliecina, ka spēcīgas radošas komandas izveide iespējama ilglaicīgas sadarbības rezultātā. Tādēļ sekmīga nozares attīstība iespējama tikai, nodrošinot stabilu māksliniecisko kolektīvu izveidi un pastāvēšanu, kam nepieciešamas ilgtermiņa investīcijas.

Nododot pakalpojumu sniegšanu privātiem tirgus dalībniekiem, pastāv risks būtiski samazināt auditorijas iespējas saņemt kvalitatīvu, daudzveidīgu un nacionālajā kultūrā balstītu produktu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība LNT ir saglabājama.

Atbalstu LNT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība "Latvijas Teātra darbinieku savienība", kā arī teātra māksliniecisko darbību ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Daugavpils teātris"

No KP iesniegtā Daugavpils teātra Izvērtējuma konstatējams, ka Daugavpils teātra pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem Daugavpils teātra valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti Daugavpils teātrim saskaņā ar 2021. gada 5. janvārī starp Ministriju un Daugavpils teātri noslēgto līdzdarbības līgumu Nr. 2.5-8-13 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. Daugavpils teātra darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz daudzveidīgas teātra mākslas pieejamības nodrošināšanu Latgales reģiona iedzīvotājiem un latgalisko kultūras vērtību popularizēšanu.

Izvērtējumā uzsvērts, ka Daugavpils teātris ir vienīgais valsts finansētais profesionālais teātris Latgales reģionā. Nodrošinot iedzīvotājiem iespēju saņemt pakalpojumu tuvu savai dzīvesvietai, samazinās viņu kultūras patēriņam nepieciešamās izmaksas un pieaug pakalpojuma izmantošanas iespējas.

Izvērtējumā Ministrija norāda, ka reģionālajā pakalpojuma tirgū darbojas Rēzeknes pašvaldības teātris „Joriks”, savukārt kultūras pasākumus nodrošina arī Rēzeknē koncertzāle „Gors”, kas tikai periodiski piedāvā teātra viesizrādes. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka konkrētā pakalpojuma sniegšanā ir novērojama tirgus nepilnība, ņemot vērā, ka pakalpojumu tirgū nav dalībnieka, kas spētu nodrošināt daudzveidīgu un regulāru teātra darbību reģionā. Esošā tirgus nepilnība nav publiskas personas darbības sekas, bet dabiska ikvienas kultūras nozares pazīme, kuru attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos.

Ministrijas ieskatā privātajā sektorā nav atrodams tirgus dalībnieks, kas spētu sniegt minēto pakalpojumu atbilstošā kapacitātē. Esošās teātra kompānijas savu darbību spēj nodrošināt tikai, izmantojot publisko kapitālu. Līdz ar valsts finansējuma pārtraukšanu pastāv risks būtiski mazināties latgaliskās un latviskās kultūras piedāvājumam, kas savukārt palielina Krievijas informācijas telpas dominances draudus pierobežas reģionā. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība Daugavpils teātrī ir saglabājama.

Atbalstu Daugavpils teātra darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība "Latvijas Teātra

darbinieku savienība”, kā arī teātra māksliniecisko darbību ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Valmieras drāmas teātris”

No KP iesniegtā VDT Izvērtējuma konstatējams, ka VDT pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem VDT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti VDT saskaņā ar 2021. gada 4. janvārī starp Ministriju un VDT noslēgto līdztarības līgumu Nr. 2.5-8-6 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. VDT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz daudzveidīga nacionālā un pasaules kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību teātra mākslas jomā, nodrošināšot tā pieejamību Vidzemes reģiona iedzīvotājiem, tādējādi veicinot kultūras procesu decentralizāciju Latvijā.

Izvērtējumā uzsvērts, ka VDT ir vienīgais valsts finansētais profesionālais teātris Vidzemes reģionā, kas līdzās aktīvai darbībai savā teātra ēkā veic plašu viesizrāžu darbību Vidzemes reģionā un ārpus tā robežām. Nodrošinot iedzīvotājiem iespēju saņemt pakalpojumu tuvu savai dzīvesvietai, samazinās viņu kultūras patēriņam nepieciešamās izmaksas un pieaug pakalpojuma izmantošanas iespējas.

Izvērtējumā Ministrija norāda, ka kultūras pasākumus nodrošina arī Vidzemes koncertzāle “Cēsis”, kas tikai periodiski piedāvā teātra viesizrādes, ka arī nevalstiskie teātri, kas pārsvarā skatītājiem piedāvā mazformāta iestudējumus, taču viņu darbība ir neregulāra un atkarīga no privāto kompāniju spējas piesaistīt izrādei nepieciešamo finansējumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka konkrētā pakalpojuma sniegšanā ir novērojama tirgus nepilnība, ņemot vērā, ka pakalpojumu tirgū nav dalībnieka, kas spētu nodrošināt daudzveidīgu un regulāru teātra darbību reģionā. Esošā tirgus nepilnība nav publiskas personas darbības sekas, bet dabiska ikvienas kultūras nozares pazīme, kuru attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos.

Ministrijas ieskatā, nododot pakalpojumu sniegšanu privātiem tirgus dalībniekiem, kas nav sevi profesionāli ilglaicīgi apliecinājuši, pastāv risks reģionam zaudēt kvalitatīvu un daudzveidīgu teātra produkta pieejamību. Līdz ar valsts finansējuma pārtraukšanu pastāv, risks zaudēt tradīcijām bagātu kolektīvu, atstājot bez darba 103 dažādu teātra jomu speciālistu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība VDT ir saglabājama.

Atbalstu VDT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība “Latvijas Teātra darbinieku savienība”, kā arī teātra māksliniecisko darbību ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Leļļu teātris”

No KP iesniegtā LLT Izvērtējuma konstatējams, ka LLT pamatdarbība ir leļļu teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem LLT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti LLT saskaņā ar 2021. gada 5. janvārī starp Ministriju un LLT noslēgto līdztarības līgumu Nr. 2.5-8-10 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. LLT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz mākslinieciski augstvērtīgas leļļu teātra mākslas radīšanu, attīstību un pieejamības nodrošināšanu primāri bērnu un jauniešu auditorijai.

Izvērtējumā uzsvērts, ka LLT ir vienīgais valsts finansētais profesionālais leļļu teātris Latvijā. Šobrīd LLT ir centrālā vieta valstī, kur vienuviet skatāmi dažādās leļļu teātra tehnikās veidoti iestudējumi.

Izvērtējumā Ministrija norāda, ka pakalpojumu tirgū darbojas arī pašvaldības kapitālsabiedrība „Liepājas Leļļu teātris”, kuras repertuāru pamatā veido dažāda žanra kameriestudējumi, kā arī nevalstiskie teātri, kas pārsvarā skatītājiem piedāvā mobilus, mazformāta iestudējumus, taču viņu darbība ir neregulāra un atkarīga no privāto kompāniju spējas piesaistīt izrādei nepieciešamo finansējumu un cilvēkresursus. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka konkrētā pakalpojuma sniegšanā ir novērojama tirgus nepilnība,

ņemot vērā, ka pakalpojumu tirgū nav dalībnieka, kas spētu nodrošināt daudzveidīgu un regulāru teātra darbību reģionā. Esošā tirgus nepilnība nav publiskas personas darbības sekas, bet dabiska ikvienas kultūras nozares pazīme, kuru attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos.

Ministrijas ieskatā, nododot pakalpojumu sniegšanu privātiem tirgus dalībniekiem, kas nav sevi profesionāli ilglaicīgi apliecinājuši, pastāv risks zaudēt kvalitatīva teātra produkta pieejamību, kā arī tradīcijām bagātu kolektīvu, atstājot bez darba 82 leļļu teātra jomu speciālistu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība LLT ir saglabājama.

Atbalstu LLT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība “Latvijas Teātra darbinieku savienība”, kā arī teātra māksliniecisks darbu ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātris”

No KP iesniegtā MČRKT Izvērtējuma konstatējams, ka MČRKT pamatdarbība ir teātra izrāžu iestudēšana un izrādīšana skatītājiem MČRKT valdījumā esošajās telpās. Iepriekš minētie valsts pārvaldes uzdevumi ir deleģēti MČRKT saskaņā ar 2021. gada 4. janvārī starp Ministriju un MČRKT noslēgto līdzdarbības līgumu Nr. 2.5-8-7 „Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu kultūras jomā”. MČRKT darbība, īstenojot tai deleģētos valsts pārvaldes uzdevumus, ir vērsta uz krievu dramatiskā teātra tradīciju saglabāšanu, popularizēšanu un attīstību, kā arī pieejamības nodrošināšanu dažādām sabiedrības grupām.

Izvērtējumā uzsvērts, ka MČRKT vienīgais valsts finansētais profesionālais teātris Latvijā, kas izrādes iestudē tikai krievu valodā, strādājot uz ļoti specifisku mazākumtautību auditoriju, ko latviešu teātri pastāvošās valodas barjeras dēļ nespēj apkalpot.

Izvērtējumā Ministrija norāda, ka pakalpojumu tirgū darbojas arī nevalstiskie teātri, taču šīs organizācijas pamatā ir orientētas uz peļņas gūšanu, līdz ar to repertuārs vairumā gadījumu ir vērsts uz izklaidi. Latvijā bieži ar viesizrādēm uzstājas Krievijas Federācijas teātra kompānijas, taču to viesizrāžu piedāvājums ir nevienmērīgs un nav pietiekams. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka konkrētā pakalpojuma sniegšanā ir novērojama tirgus nepilnība, ņemot vērā, ka pakalpojumu tirgū nav dalībnieka, kas spētu nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu teātra darbību krievu valodā. Esošā tirgus nepilnība nav publiskas personas darbības sekas, bet dabiska ikvienas kultūras nozares pazīme, kuru attīstībai nepieciešama konsekventa valsts intervence, valsts kultūrpolitikas instrumenti un finansējums, jo tā nekomerciālā rakstura dēļ nevar darboties brīvā tirgus apstākļos.

Ministrijas ieskatā, nododot pakalpojumu sniegšanu privātiem tirgus dalībniekiem, kas nav sevi profesionāli ilglaicīgi apliecinājuši, pastāv risks zaudēt kvalitatīvu, uz sabiedrības saliedētību vērstu teātra produkta pieejamību mazākumtautību iedzīvotājiem. Līdz ar valsts finansējuma pārtraukšanu pastāv risks pārtraukt vecākās, ārpus Krievijas teritorijas pastāvošās krievu teātra kompānijas darbību. Ņemot vērā iepriekš minēto, Ministrija secina, ka valsts līdzdalība MČRKT ir saglabājama.

Atbalstu MČRKT darbības turpināšanai izteikusi arī biedrība “Latvijas Teātra darbinieku savienība”, kā arī teātra māksliniecisks darbu ik gadus vērtē neatkarīgi „Spēlmaņu nakts” žūrijas eksperti.

KP vērtējums

Iepazīstoties ar Izvērtējumā norādīto, KP konstatē, ka Kapitālsabiedrību sniegtie pakalpojumi uzskatāmi par stratēģiski svarīgiem atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktajam izņēmumam, proti, Kapitālsabiedrību darbības rezultātā tiek radīti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts attīstībai. Savukārt attiecībā uz Daugavpils teātri, VDT, LLT un MČRKT KP konstatē, ka to darbība papildus atbilst arī VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajam izņēmumam, proti, šo teātru darbības rezultātā tiek novērsta daļēja tirgus nepilnība.

Izvērtējuma norādīts, ka papildus pamatdarbībai, Kapitālsabiedrības sniedz arī papildpakalpojumu – iznomā to valdījumā esošās telpas citiem teātriem vai privāto komersantu vajadzībām. Savukārt, iepazīstoties ar Kapitālsabiedrību statūtiem, konstatējams, ka tās nodarbojas arī ar citiem komercdarbības veidiem, kuri nav iekļauti Izvērtējumos, tajā skaitā grāmatu, žurnālu un periodisko izdevumu izdošanu, skaņu ierakstu producēšanu, reklāmas un foto pakalpojumiem, bāru darbību, cita veida ēdināšanas pakalpojumiem u.c.²

KP norāda, ka, lai gan Ministrija nav atsevišķi analizējusi Kapitālsabiedrību sniegto papildpakalpojumu atbilstību VPIL 88. pantam, kopumā pirmšķietami vērtējams, ka lielākā daļa Kapitālsabiedrību sniegtie papildpakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar tās veikto pamatdarbību. KP vērs Ministrijas uzmanību uz to, ka Izvērtējumam, neatkarīgi no tā, vai tas ir sākotnējais vai līdzdalības pārvērtēšana, ir jābūt par katru no sabiedrības darbības veidiem, neaprobežojoties tikai ar tās pamatdarbību. Nereti tieši papildu darbības veidi ir tie, kas rada konkurences kropļojumus.³

Vienlaikus KP norāda, ka, lai gan pamatdarbības veikšanai Kapitālsabiedrības saņem dotācija pamatdarbības nodrošināšanai ar mērķi nodrošināt sabiedrībai pieejamus teātra pakalpojumus un šajā segmentā noteikt tirgus cenu ir sarežģīti, attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu, ir būtiski, lai Kapitālsabiedrības ievēro prasību papildpakalpojumu cenas noteikt, balstoties uz izmaksām.

Izvērtējumā norādīts, ka Kapitālsabiedrību mākslinieciskā un tehniskās personāla izmantojumā vērojama plaša sadarbība starp publisko un privāto sektoru, kas sekmē kopējā profesionāla līmeņa izaugsmi nozarē (piemēram, attiecībā uz dekorāciju ražošanu vai biļešu tirdzniecību). Kaut arī kopumā sadarbība ar privāto sektoru ir vērtējama pozitīvi, KP vērs Ministrijas uzmanību uz to, ka Izvērtējumu būtu vēlams papildināt ar informāciju par sadarbības apjoma īpatsvaru, salīdzinot ar to, ko veic pašas Kapitālsabiedrības. Proti, Izvērtējumā nepieciešams norādīt, cik lielā apmērā un kādus pakalpojumus Kapitālsabiedrības nodrošina, sadarbojoties ar privātajiem tirgus dalībniekiem.

KP vērs uzmanību uz publiskas personas īpašo lomu konkurences veicināšanā, nodrošinot vienādus, konkurences tiesībās balstītus apstākļus kā publiskas personas kapitālsabiedrībām (tajā skaitā Kapitālsabiedrībām), tā arī privātām kapitālsabiedrībām. Ņemot vērā, ka Ministrijai kultūras jomā ir vairākas lomas – tā ir atbildīga par kultūras politikas izstrādi un tās īstenošanu⁴, kā arī vienlaikus tā ir kapitāldaļu turētāja Kapitālsabiedrībās, kas veic politikas īstenošanu, Ministrijai jāpievērš īpaša uzmanība attiecībā uz konkurences neitralitātes nodrošināšanu.

Ņemot vērā Ministrijas īpašo lomu kultūras veicināšanas jomā⁵, Ministrijai būtu jāveicina pēc iespējas lielāka privāto tirgus dalībnieku iesaiste kultūras pasākumu organizēšanā. Vēl jo vairāk, Ministrijai būtu jāpievērš uzmanība konkurences neitralitātes nodrošināšanai, lai ar savu darbību Kapitālsabiedrībās neradītu atšķirīgu attieksmi pret privātajiem tirgus dalībniekiem. Iepazīstoties ar publiski pieejamo informāciju, KP konstatē, ka

² Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Jaunais Rīgas teātris” statūti, pieejams: <https://www.jrt.lv/sites/default/files/root/JRT%20komercdarbības%20veidi%20saskanā%20ar%20uzņēmuma%20statūtiem.pdf>; valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Dailes teātris”, pieejams: <https://www.dailesteatris.lv/userfiles/files/Dailes%20teatra%20statuti.PDF>; valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Latvijas Nacionālais teātris” statūti, pieejams: https://api.teatris.lv/media/filer_public/3c/a0/3ca03ed6-7d65-4161-98d0-a8f00fe55b5c/statuti_2016_1.pdf; valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Daugavpils teātris” statūti, pieejams: <https://daugavpilsteatris.lv/lv/theater/reviews>; valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Valmieras drāmas teātris” statūti, pieejams: https://www.vdt.lv/media/uploads/aims_content_files/VSIA_Valmieras_drāmas_teātris_statuti.pdf; valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Latvijas Leļļu teātris” statūti, pieejams: https://www.lelluteatris.lv/userfiles/files/Stat_ti_2.pdf

³ Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana. Informatīvs materiāls. Konkurences padome. Pieejams: https://ej.uz/PP_lidzdalibasizvertesana

⁴ Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumu Nr. 241 “Kultūras ministrijas nolikums” 4.1. un 4.2. apakšpunkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/74750-kulturas-ministrijas-nolikums>

⁵ Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumu Nr. 241 “Kultūras ministrijas nolikums” 5.1.⁵ apakšpunkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/74750-kulturas-ministrijas-nolikums>

Kapitālsabiedrības saņem arī publisko līdzfinansējumu, piemēram, piedaloties Valsts kultūrkapitāla fonda organizētajos regulārajos un mērķprogrammu projektu konkursos.⁶ Ņemot vērā, ka jau iepriekš KP ir norādījis uz publiskā sektora priekšrocībām kultūras pasākumu rīkošanas nozarē⁷, KP aicina Ministriju rūpīgi izvērtēt un pamatot papildu publiskā līdzfinansējuma nepieciešamību konkrēto projektu ietvaros.

Visbeidzot, KP aicina Ministriju konsultēties ar nevalstiskajiem teātriem, kā arī ar nozari saistītājām nevalstiskajām organizācijām piemēram, producentus pārstāvošajām organizācijām, lūdzot to viedokli par Kapitālsabiedrību darbību un attiecīgi papildinot Izvērtējumu ar to sniegto viedokli.⁸

Lai KP varētu pilnvērtīgi novērtēt Kapitālsabiedrības darbības atbilstību VPIL 88. panta pirmajā daļā minētajiem izņēmumiem, informatīvo ziņojumu vēlams papildināt ar iepriekš norādīto trūkstošo informāciju.

Priekšsēdētāja p.i.

J. Račko

⁶ Lai veicinātu līdzsvarotu visu kultūras nozaru attīstību (tajā skaitā arī teātra mākslu), Valsts kultūrkapitāla fonds organizē kultūras projektu konkursus, kuros var piedalīties gan privātie tirgus dalībnieki, gan publiskas personas. Pieejams: <https://www.kkf.lv/index/konkursi/projektu-konkursi/teatra-maksla.html>

⁷ Konkurences situācija kultūras pasākumu rīkošanā. Noslēguma ziņojums. Konkurences padome. 2020. Pieejams: https://www.kp.gov.lv/sites/kp/files/kp_old/local/documents/TU_Konkurences%20situacija%20kulturas%20pasakumu%20rikošana.pdf

⁸ Aicinājums iegūt atsevišķu privāto tirgus dalībnieku viedokli izteikts, ievērojot faktu, ka Latvijas neatkarīgo profesionālo teātru asociācija ir likvidēta.